Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Enhver Sit

Ugeblad
for
Politik og Kristendom.

Redigeret af Henning Jensen og Kristensen-Randers.

№ 17. | Torsdag den 26. April 1888. | 3. Aarg.

Indhold: Politiske Breve — Jesu Fristelse, en Nutidsprædiken. — Herremænd og Bønder i Danmark. — Bekjendtgjørelser.

Politiske Breve.

III.

Saavidt jeg husker var det Jens Busk, som ved Smørlovens Behandling sagde: „*Vi Bønder vil ikke være fattige*“. Dette Ord vakte naturligvis hos mange ærede Medborgere en dydig Forargelse og Harme. Der er vistnok overhovedet intet dydigere Folk paa Jorden end vi Danske. I det mindste er der næppe mange Folk, hvor Floskler og Fraser om Dyd og gode Sæder slaar bedre an end hos os. Hvis en Bonde stod op paa Rigsdagen og udraabte, at naar „det almene Vel“ krævede det, saa brød Bønderne sig ikke det mindste om at blive saa fattige som Kirkerotter, saa vilde dette finde almindelig Tilslutning ogsaa hos mange Bønder. Og adskillige af vore Blade vilde slaa paa den store Tromme for hin Mand, som den, der havde „den ægte Tone“. Og saa vilde Tonen alligevel i de fleste Tilfælde være grundfalsk. Der er den allerstørste Sandsynlighed for, at baade den paagjældende Taler og alle hans Beundrere, naar det kom til Stykket, vilde blæse „det almene Vel“ et Stykke og selv se at klare sig fra Fattigdommen. — Men det er ganske vist meget enfoldigt, naar en Bonde staar op og siger rent ud: „Vi vil ikke være fattige“. Thi skjøndt alle Mennesker i det virkelige prakitiske Liv søger at undgaa Fattigdommen saameget som muligt, saa skal man dog i Theorien lade som om det var den ligegyldigste Sag af Verden.

I disse Ord: Vi Bønder vil ikke være fattige, — maa man sikkert søge Nøglen til Landbopolitiken eller „den ny Politik“, som der tales om. — Der er vel nemlig ingen Tvivl om, at en stor Del af vor Bondestand virkelig trues med Fattigdom, og det Tryk, som denne Trusel medfører, er saa meget desto føleligere, som det er kommet temmelig pludseligt efter en Række gode Aar. Det er jo bekjendt nok, at Fattigdommens Tryk er haardest for dem der har kjendt bedre Dage. Mange af de yngre Bønder og Bønderkoner, som nu sidder paa deres egne Gaarde rundt om i Landet, og har det yderste Besvær med at svare Renter og øvrige Afgifter, de er udgaaede fra velhavende Hjem, og deres Opvæxt faldt i de gyldne Tider, da Bønderne ikke behøvede at se saa nøje paa Skillingen. Nu er det meget muligt, at der har været enkelte Egne, hvor Bønderne har slaaet temmelig stort paa det i den Tid, men gjennemgaaende har det ikke været Tilfældet. Det gaar saadan med alle Mennesker, at naar de kommer til større Velstand, saa anvender de en Del af denne til Ting, som ikke er strængt nødvendige, og enkelte vil anvende den paa en naragtig og dum Maade. I det hele anvendte Bønderne deres Velstand paa en fornuftig Maade. Hovedsaglig til at forbedre eller forandre Gaardens Drift, til at skaffe sig et hyggeligere Hjem, og til at skaffe sig større Oplysning.

Men nu staar Fattigdommen mange Steder og banker paa. Det er vistnok ingen Overdrivelse at sige, at alle de Bønder, som kjøbte for 8—10 Aar siden, og som ikke havde en betydelig personlig Formue at sætte i Gaarden, de staa nu paa Fallittens Rand. Det er derfor ingen Under, at vi nu hører Ordet „Landbopolitik“. Det mest forbavsende er, at vi ikke har hørt det for længe siden. At en lovgivende Forsamling som vort Folkething, af hvis Medlemmer den ene Trediedel selv er Bønder, og den anden Trediedel er valgt af Bønder, — at den ikke før har skrevet „Landbopolitiken“ paa sit Program, — det er vistnok noget nær temmelig enestaaende i Historien. Der er to Grunde til, at den ikke har gjort det. Den ene

er den, at alt andet er druknet i Storpolitiken, og den anden er den, at skjøndt der har været mange Bønder paa Rigsdagen, saa har de saakaldte „ledende Mænd“ ikke været Bønder, men enten juridiske eller theologiske Kandidater, som jo kan være meget fortræffelige Mennesker, men som hverken forstaar sig synderlig paa, eller interesserer sig synderligt for Landboforholdene. Det er nemlig en Ejendommelighed baade ved vore Bønder og ved vore juridiske og theodiske Kandidater, at begge Parter er inderlig overbeviste om, at Bønderne selv forstaar sig ikke paa at være „ledende Mænd“. Og nogen Sandhed er der i det, da mange Bønder mangler det frie Overblik, som er nødvendigt for en Mand, der skal lede en Politik. Men vore juridiske og theologiske Ledere har just heller ikke udmærket sig ved dette Overblik. Og er der saa en Bonde, der virkelig har politisk Talent, saa er baade Bønder og juridiske og theologiske Kandidater enige om, at han skal knuses.

Men da Forhandlingspolitiken blev optaget paany, kunde man sige sig selv, at „Landbopolitiken“ vilde komme frem. Det var den haarde Nød, som bevirkede det. Men, naar man kjendte noget til politiske Forhold herhjemme, kunde man tillige sige sig selv, at den og dens Talsmænd vilde blive mistænkeliggjorte. Og der var ganske ypperligt Stof til Mistænkeliggjørelse. Først kunde Godsejerne bruges. Det er jo nemlig aldeles uimodsigeligt, at Bønderne kan ikke værge f. Ex. deres eget Smør, uden samtidig at værge for Godsejernes Smør. Der maatte altsaa paa dette Punkt blive et Samarbejde mellem Bønder og Godsejere. — Men at dette Samarbejde var en ganske fortræffelig Lejlighed til at gjøre visse Folk mistænkelige, det siger sig selv. Jeg har stadig været af den Mening, og er saa endnu, at Smøragitationen har været for højt oppe, men jeg har paa den anden Side fuldkomment godt kunnet forstaa, at mange Bønder kunde komme til at tro, at dette Spørgsmaal var et Livsspørgsmaal for dem, og jeg har fundet det fuldstændigt naturligt, at de, som her havde fælles Interesser, arbejdede sammen. Men dette Samarbejde med Godsejerne kunde bruges til endnu mere. Ved Hjælp af den levende Indbildningskraft, som mange Mennesker er i Besiddelse af, saa de allerede en ny Alliance mellem Bønder og Godsejere, en ny „Oktoberforening.“ Dette Ord „Oktoberforening“, kan altid være sikker paa at gjøre Virkning. Det er i det hele det, som det kommer an paa i al slet Politik, at finde et eller andet Ord, som kan gjøre Folk forskrækkede. Saa stikker man det Ord ud ved alle mulige og umulige Lejligheder, sikkre paa, at naar Folk hører det, saa tænker de færreste over det, de bliver blot angste. Og naturligvis er der altid nogen Sandhed i et saadant Stikord. Naar en Mistænkeliggjørelse skal lykkes, saa maa den altid have nogen virkelig Grund under Fødderne, ligesom der maa være en Smule Sandhed i en Løgn, hvis den skal glide ned. Der er Bønder, der ræsonnere som saa: Vi har nu engang dette Landsthing, hvor Godsejerne har Magten. Vi saa gjærne, at det sad paa Bloksbjerg, men det sidder nu engang i Fredericiagade, og vi kan intet faa gjennemført uden ved Samarbejde med det. Vi har prøvet paa at hævde den Overmagt i Lovgivningen, som blev Folkethinget tilsagt, da Landsthinget fik sin nuværende Skikkelse. Men det er ikke lykkedes. Tværtimod! det er gaaet ud over os selv. Skal der altsaa være Tale om at faa noget udrettet, saa er vi nødte til at se at komme overens med Landsthinget. Og da Godsejerne regjerer deroppe, og da det tillige er dem, vi har flest Interesser tilfælles med, saa prøver vi at arbejde sammen med dem. Jeg kan forstaa denne Tankegang. Jeg mener, at i Virkeligheden er hele vor Forfatning ikke en sur Sild værd, at det er meningsløst at tale om Frihed og Grundlov og alt saadant noget, thi det er væk altsammen, vi har ikke havt tilstrækkelig Kraft til at kunne holde paa det, vi har indladt os paa en storpolitisk Kamp uden iforvejen at beregne om vi var stærke nok til at kunne føre den igjennem, og nu har det vist sig, at vi var ikke stærke nok. Dette er den nøgne Sandhed, og de Blade som vil skjule den Sandhed, de trækker altfor store Vexler paa Folks Uvidenhed. Under disse Omstændigheder er der kun to Ting at gjøre: Enten at vi Rigsdagsmænd nedlægger vore Mandater og lader Højre gaa alene til Valg, eller at vi som praktiske Folk foreløbig tager Tingene som de er, *ikke* godkjender noget af det, Regjeringen har gjort og fremdeles agter at gjøre paa Trods af Folkethinget, men forøvrigt søger paa det saglige Omraade at faa udrettet saa meget som muligt. Men skal vi have noget udrettet, maa vi arbejde sammen med Landsthinget, og jeg kan som sagt forstaa, at der er Bønder, der saa vil prøve, hvor langt de kan komme med Godsejerne. Men skal Bønder og Godsejerne vente at kunne enes om nogle Reformer, saa bliver det naturligvis snarest Landboreformer, og saa har vi Landbopolitiken.

Ja, og saa har vi „Standspolitiken“, siger man saa, med Beskyttelse af alle Landbrugsprodukter, og en deraf følgende Fordyrelse af Levnedsmidler for alle os andre. Ja, det er nu ikke værd at male Fanden paa Væggen, eller tage Hatten af for Manden før man ser ham. Selvfølgelig er al Standspolitik forbunden med Fare. Men som jeg i mit forrige Brev gjorde opmærksom paa, saa slipper vi under de nuværende Samfundsforhold aldrig for Standspolitik, hvis vi i det hele taget skal føre Politik. En anden Sag er det, hvis vi slet ikke vil føre Politik, hvis vi vil opgive det hele Arbejde paa Rigsdagen, som i Visnepolitikens Tid. Saa slipper vi ganske vist for „Standspolitiken“ og „Bondepolitiken“ og alle disse frygtelige Ting. Men vi faar noget meget værre i Stedet, nemlig den rene, skjære Højrepolitik, som bestaar deri, at Højre gjør akkurat hvad de selv vil. Det bliver en „Partipolitik“ af den allerværste Art, som ganske simpelt vil føre til, at Landet blive lagt øde, dels fordi det gjensidige Had vil voxe i en utrolig Grad, dels fordi det under saadanne Omstænderheder vil blive de mest ildesindede og fanatiske Højremænd, der vil komme til at føre det store Ord og benytte Lejligheden til at mele deres egen Kage. Under saadanne

Omstændigheder foretrækker jeg Landbopolitiken, hvis en saadan maatte kunne lykkes. Det er altid en Begyndelse, som der mulig kan komme noget mere ud af.

Og nu kan det vel ikke nægtes, at er der her i Landet nogen Samfundsklasse, som med en vis Ret kan fristes til at gjøre sig selv og det hele Land til et, saa er det Landbostanden. Jeg siger ikke, at det er rigtigt om den vil gjøre det, men de Interesser, der knytter sig til vort Landbrug, er saa uhyre store og har en saadan Betydning for det hele, saa det er til at forstaa, naar Landbostanden siger: Vi er Danmark, thi det er os der ejer og dyrker den danske Jord. Og naar der saa er nogle Bønder og Godsejere, der ønsker at komme ud af de nuværende pinagtige politiske Forhold, fordi de føler, at de ere usunde og ødelæggende, saa kan jeg ogsaa forstaa, at den Tanke kan opstaa hos dem, at de vil prøve om de ikke kan mødes til et fælles Arbejde paa et Omraade, som de begge har stor Interesse i, nemlig Landbruget. Og saa har vi „den ny Politik".

Jeg behøver ikke at gjøre mine Læsere opmærksom paa, at jeg har ingen personlig Interesse i Landbopolitiken; thi jeg ejer kun 1000 □ Alen Jord. Men jeg har som Folkethingsmand Interesse i at forstaa den Tankegang, der ligger til Grund for denne saakaldte „ny Politik" og som Repræsentant for en Valgkreds, der næsten udelukkende bestaar af Landboere, har jeg en Forpligtelse til, naar noget dukker frem i Retning af Landbopolitik, da ikke straks at rynke Næse ad den, men saa upartisk som muligt undersøge denne Fremtoning. Og skulde det saa vise sig ved nøjere Prøvelse, at den havde nogen Udsigt til, ikke alene at kunne føre os ud af det politiske Uføre i en ikke for fjærn Fremtid, men ogsaa at kunne føre til Reformer, der kunde hjælpe Landbostanden over en truende Fare, saa føler jeg mig forpligtet til at give en saadan Politik min Tilslutning. Men jeg føler mig tillige forpligtet til at paapege de Farer, der kan være ved en saadan Politik, og navnlig at gjøre mig klart, hvad Virkning den vilde have for Arbejderstanden. Dette skal jeg komme til i et følgende Brev.

Jesu Fristelse.

En Nutidsprædiken.

Math. Ev. 4, 1—11.

Der kom engang et ungt Menneske til Jesus og sagde til ham: „Gode Mester! hvad godt skal jeg gjøre for at arve det evige Liv?" Saa svarede Jesus: „Hvorfor kalder Du mig god? Ingen er god uden En, nemlig Gud". — Men dette var, efter vor sædvanlige Opfattelse af Jesus, et meget mærkeligt Svar. Hvis en kom til os, og kaldte os: god, og vi saa svarede, at den Benævnelse havde vi egentlig ingen Ret til at tage imod, saa var det i sin Orden. Men om Jesus vil vi sige, at han var ikke alene god, men han var Godheden selv. Og dette er ogsaa rigtigt. I Sammenligning med andre Mennesker var han god. Men hvoraf kommer det da, at han afviser denne Benævnelse? Det kommer af, at han sammenligner sig selv med Gud, og i Sammenligning med ham vil han ikke kaldes god. Rigtignok plejer de fleste Kristne at gjøre Jesus til et med Gud. Men det gjør han aldrig selv. Tværtimod! han skjelner bestemt mellem Gud og sig selv. Men han siger jo dog: „Jeg og Faderen er et". — Ja, saadan vil en Søn altid sige, der ganske underordner sig sin Faders Vilje, ganske gaar op i at udføre den Gjerning Faderen har givet ham. Men idet han siger det, saa er det netop Tegn paa den allerstørste Ydmyghed. Naar Jesus kalder sig et med Faderen, saa er det fordi han i den Grad underordner sig ham, at han har slet ingen anden Vilje end Faderen. Jeg har før gjort opmærksom paa, at naar Talen er om Jesu Person, saa er der to falske Meninger, man maa undgaa. Den ene er den, at han var Gud, den anden er den, at han var et almindeligt Menneske. Den første falske Mening er meget almindelig blandt de Kristne. Den anden falske Mening hyldes af Fritænkerne. Men der er lige lidt Sandhed i dem begge. Sandheden er den, at han var os Mennesker lig i alt, undtagen i Synd.

Men i *Fristelse* var han os lig. Han blev *virkelig* fristet, som en af os. Men at han blev *virkelig* fristet, det vil sige, at Fristelsen lokkede ham, han havde Lyst til at følge den, han optog den i sig. En Fristelse, som ikke lokker og drager os, det er slet ingen Fristelse. Han havde virkelig Lyst til at gjøre Stenene til Brød for at stille sin Hunger; og han havde virkelig Lyst til at kaste sig ned fra Tempeltinden, for at prøve om Gud vilde lade ham slippe heldigt fra det, og han havde virkelig Lyst til at opkaste sig til en Verdenshersker i Lighed med den romerske Kejser. Og da han paa Slutningen af sit Liv stod i Gethsemane Have med alle Lidelserne og Døden foran sig, da havde han virkelig Lyst til at slippe for det altsammen. Og hvis han ikke havde havt Lyst til alt dette, saa havde han slet ikke været et Menneske, saa var han slet ikke blevet fristet af det. Og saa havde han ikke havt mindste Ære af, at han overvandt det altsammen. Thi at overvinde en Tilskyndelse, som man slet ikke fristes af, det hører der ikke meget til. De, som gjør Jesus til Gud, og som tillige roser ham for at han sejrede over Fristelserne, de føre aldeles meningsløs Tale. Thi var han Gud, saa havde Fristelserne slet ingen Betydning for ham, men saa var det heller ingen Ære for ham at sejre over dem. Men var han et Menneske, saa var det Alvor med hans Fristelser, saa var der noget inde i ham selv, der havde Lyst til at give efter. Men saa var det ogsaa en Ære for ham, at han stod fast.

Men naar vi husker paa det, at hans Fristelser var virkelige, at han i sit Indre droges og lokkedes til at give efter, — saa kan vi ogsaa forstaa, at han ikke vilde modtage Benævnelsen: *god*. Lad os tænke os et almindeligt Menneske, som aldrig er faldet for nogen Fristelse. Man kan jo *tænke sig* et saadant Menneske,

skjøndt det ikke findes i det virkelige Liv. Men lad os saa tillige tænke os, at det Menneske havde følt Fristelsens Magt. Mange Gange havde han staaet paa Nippet til at falde, Hjertet var draget med næsten uimodstaaelig Magt, Haanden havde ligesom været udstrakt for at gribe den forbudne Frugt. Men saa i det yderste Øjeblik, ved Anvendelsen af hele sin Kraft, ved at samle sig til en næsten overmenneskelig Beslutning, — saa stod han fast. Lad os saa tænke, at der kom en og kaldte det Menneske: *god*. Mon han saa ikke vilde give det samme Svar, som Jesus gav hin unge Mand: „Hvorfor kalder Du mig god?“ Han vilde tænke paa de Øjeblikke, da Fristelsen stod for ham i sin lysende, dragende Skikkelse, da Hjertet bruste som et oprørt Hav, da han stod paa Afgrundens Rand, og kun blev holdt oppe ligesom ved et Mirakel. Og med dette Billede af sig selv for Øje vilde han sige: „Hvorfor kalder Du mig *god?*“ Der klinger Vemod og Tungsind gjennem dette Svar. Da Jesus gav det Svar, da saa han sig selv staaende i Ørken, ønskende i sit Hjerte, at Stenene var Brød. Han saa sig staaende paa Tempeltinden. Nedenunder ham bevægede Folkesværmen i Jerusalem sig. Hvad om han styrtede sig ned og kom uskadt fra det. Deri vilde Jøderne have set „Tegnet fra Himlen“, og de vilde have hilst ham som Messias. Og saa saa han sig selv staaende paa det høje Bjerg, skuende ud over dette dejlige Land, det Land som han elskede, Fædrenes Land med de store Minder, men nu kuet og skjændet af Roms Verdensmagt. Hvad om han satte sig i Spidsen for en Folkerejsning mod Romerne, om han kastede Haandværkerens, Arbejderens simple Dragt, tog Hjelm og Skjold, samlede Folket, jog Romerne ud af Landet, og maaske satte sig selv paa Roms Kejsertrone. Han vidste han kunde gjøre det, og vilde det ikke være en god, Gud velbebagelig Gjerning. Var han ikke født til at herske, var han ikke Davids Søn, og var det ikke sunget for hans Vugge, at han skulde arve Davids, sin Faders Trone? — Da han stod over for hin unge Mand, da drog alle disse Billeder ham forbi, alle de ærgjerrige Drømme, der var draget gjennem hans Sjæl. Han havde sejret over dem alle, de var ikke bleven til Virkelighed i Livet, men de havde været Virkelighed i hans Hjerte. Og saa kom Svaret, vemodigt, tungsindigt, ikke fra en syndig, men fra en haardt fristet Mand: „Hvorfor kalder Du mig god?“ Maaske taber han ved dette Svar noget af sin Guddomsglans for os. Men den Glans har han ikke givet sig selv, den er bleven ham tillagt af Mennesker. Og hvad vi har tillagt ham, det bryder han sig ikke om at tabe. Men hvad han taber som Gud ved dette Svar, det vinder han som Menneske. Theologerne og Præsterne, de mente, at de skulde bringe os Jesus Kristus saa nær, naar de gjorde ham til Gud, højt ophøjet, ikke alene over Synd, men ogsaa over Fristelse. Og saa bragte de ham netop paa Afstand fra os, han forstod hverken vor Synd eller vor Fristelse. Men i dette Svar: „Hvorfor kalder Du mig god?“ der kommer han os saa nær, som han kan komme os, uden at være som en af os. Han fortæller i disse Ord sit eget Hjertes Historie, fristet, lokket og draget som dette Menneskehjerte var, kun ved et Under frelst fra Faldet. Derfor skal hele Fristelseshistorien ses i Belysning af dette Svar, og derfor er den lille Fortælling om Mødet med hin Yngling en af de allervigtigste Fortællinger i Skriften. Thi den kaster et ganske nyt Lys hen over hele Jesu Personlighed, den viser os ham som et virkeligt Menneske.

Men der ligger endnu mere i dette Svar: „Hvorfor kalder Du mig god?“ Der ligger deri, at Jesus til en vis Grad følte sig som en Skyldner overfor Gud. Ikke som en *Synder*, men som en *Skyldner*. Jeg véd, at mange Kristne vil studse over dette Udtryk, og muligt finde det forargeligt. Men Sandhed er det alligevel. Det fremgaar ikke alene af Svaret han gav den rige Yngling. Men især fremgaar det af „Fadervor“. Alle Kristne er enige om, at Fadervor er Jesu egen Bøn, den Bøn, hvormed han plejede at henvende sig til sin himmelske Fader. Men nu staar der i den Bøn: *Forlad* **os** *vor Skyld*. Altsaa, han bad Gud at forlade ogsaa ham hans Skyld. Men hvis han ikke havde *følt* nogen Skyld, saa havde det jo været ganske meningsløst at bede om at faa den forladt. Men hvori bestod da hans Skyld? Den bestod deri, at han havde følt Fristelsen som en virkelig Magt. Den var ikke alene kommen til ham udenfra, men den havde fundet Tilhold i hans eget Hjerte. Men enhver Fristelse, som finder Tilhold i Menneskehjertet føles som en Skyld, selv om den aldrig bliver til Synd i det virkelige Liv. Theologerne vil paastaa, at Jesus hverken havde *Synd* eller følte *Skyld*. Det første er rigtigt, men det sidste er galt. Havde han ingen Skyld følt, saa havde han heller ingen Fristelse, og saa kunde han aldrig med Sandhed bede: Forlad os vor Skyld. Men nu fortæller Skriften udtrykkelig, at han blev fristet, ikke i et enkelt Øjeblik, men flere Gange, rimeligvis mange Gange, maaske daglig. Og det er en gammel kristelig Antagelse, som deles af alle ogsaa nu, at „Fadervor“ var hans egen Bøn. Og der beder han: *Forlad os vor Skyld*. Der er ingen, der gjør sig nogen Forestilling om, hvor tankeløs og selvmodsigende den Tale er, som Theologer i Reglen fare med. De mener, at naar man prædiker, saa har man en vis Ret til at modsige sig selv to Gange i hvert Aandedræt. — Og de har bragt det dertil, at de allerfleste kristne Mennesker er ude af Stand til at tænke selvstændigt over kristelige Spørgsmaal. Vi har her det mest slaaende Exempel paa det. Paa den ene Side løfter de Jesus til Skyerne, fordi han sejrede over Synden. Men spørger man dem saa, om han da blev stærkt fristet til at synde, saa svare de omtrent saadan: Nej, paa ingen Maade! Fristelsen var for ham kun *udvortes*, der var ikke noget i hans eget Hjerte, der følte sig tiltalt af den, han havde ikke Lyst til det, som han blev fristet af. — Spørger man dem saa, om der da er nogen Ære ved at modstaa det, som man slet ikke har Lyst til, saa svare de, at det er der naturligvis ingen Ære ved. Gjør man dem saa opmærksom paa, at saa var det altsaa ingen Ære for Jesus, at han overvandt Fri-

stelsen, saa svare de, at det var alligevel en stor Ære for ham. Og paa samme Maade med „Fadervor“. De sige, at Fadervor var den Bøn, som Jesus selv brugte. Han bad altsaa Gud om Forladelse for sin Skyld. Men spørger man dem saa, om Jesus havde nogen Skyld, saa svare de, at han havde ingen. Han bad altsaa Gud om Forladelse for den Skyld, som han slet ikke følte. — Den Mængde Vrøvl, der diskes op med i Prædikener under Navn af Kristendom er ganske utrolig. Bliver det saadan ved i længere Tid endnu, alt som Folks Oplysning stiger og deres Tænkeevne udvikler sig, saa vil det ende med, at alle oplyste, selvstændigt tænkende Mennesker bliver Fritænkere.

Altsaa Jesus havde Skyldbevidsthed, fordi han følte hos sig selv, at Fristelsen havde havt en Magt over ham, den havde grebet hans Hjerte. — Derfor kunde han afvise Benævnelsen: god, og han kunde bede: forlad os vor Skyld. Men hans Fristelse blev ikke til Synd, den traadte ikke ud i Handling. Derfor kunde han sige: „Hvem af eder kan overbevise mig om nogen Synd“. Han lignede os Mennesker i alt, ogsaa deri, at Fristelsen var en virkelig Magt i hans Liv. Men han var uden Synd, et Menneske med Følelsen af Skyld, men uden Synd.

At Fristelsen havde Magt over ham, at han frygtede den som en Fare, han altid var udsat for at falde for, det fremgaar altsaa af den Bøn i Fadervor: Led os ikke i Fristelse. Han vidste hvad det var at blive fristet, han havde været saa nær ved at give efter, som et Menneske kan være, uden at falde. Og han vidste, at dette kunde komme igjen hvert Øjeblik i hans Liv, thi kunde det *ikke* komme igjen, saa var han slet ikke noget Menneske. Han følte, at der var noget hos ham, der var svagt overfor Fristelsen; og havde han ikke følt det, saa havde han slet ikke været et Menneske. Og med denne Fare for Øje, i denne Følelse af sin Svaghed, bad han for sig selv og for alle andre: Led os ikke i Fristelse. — De fleste Præster vil sige, at da Fristelsen i Ørkenen var forbi, saa kom den ikke mere, uden maaske engang til i hans Liv, i Gethsemane. Det er meningsløs Tale. Mon han da ikke hver Dag bad sit Fadervor? Og mon de Ord: Led os ikke i Fristelse, for ham var en tom Lyd?

At han ikke alene frygtede Fristelsen, men at han ogsaa stadig tænkte sig Muligheden af, at han kunde falde for Fristelsen, det fremgaar af den sidste Bøn i „Fadervor“: Frels os fra det Onde. Hvis Jesus var Gud, saa kunde kan ikke fristes, og endnu mindre kunde han tænke sig Muligheden af at falde. Det vilde være meningsløst af ham at bede om Frelse fra det Onde. Men nu var han os Mennesker lig i alt, ogsaa i det, at det Onde havde en Mulighed for at faa Magt over ham. Og saa bliver der Mening i hans Bøn.

Vi har altsaa her atter et Exempel paa, hvorledes Jesusskikkelsen i Tidernes Løb er blevet lavet om, blevet noget helt andet end den han virkelig, efter den enfoldige Forstaaelser. For at ophøje ham har man gjort ham til Gud selv, aldeles ensidig fremhævet hans Guddommelighed paa Menneskehedens Bekostning. Ham, der dybst ydmygede sig for sin Gud, der rimeligvis mere end nogen anden følte sin Afhængighed af Gud, der fuldstændig bøjede sin egen Vilje ind under Guds Vilje, — ham har man sat i Guds Sted. Dette er mere end en Vildfarelse, det er næsten en Gudsbespottelse. Det som Paulus siger om Antikristen, at „han sætter sig selv i Guds Sted“, det har Kirken gjort med Jesus. Selvfølgelig ikke med Vidende og Vilje, men lidt efter lidt, indtil han nu, i de fleste Kristnes Tanker, ganske overskygger Gud. Under disse Omstændigheder er det ingen Under, at Kristendommen er bleven saa magtesløs som den er. Thi tager man saa umaadeligt Fejl i sit Syn paa ham, som er Hovedhjørnestenen for hele den kristelige Bygning, saa bliver ogsaa hele den Bygning, man opfører paa denne Fejltagelse, selv en uhyre Fejltagelse.

Herremænd og Bønder i Danmark.

Af N. J. Nørlund.

VII.

Fæstepenge.

Landgilde, Hoveri, Gjæsteri var de egentlige Grundydelser, som Fæsteren maatte udrede til sin Herre, Men de var ingenlunde alle hans Afgifter. For at komme i en saadan Stilling, at han kunde paatage sig at svare disse Afgifter, med andre Ord, for at faa en Gaard i Fæste, maatte han strax ved Fæstemaalets Indgaaelse give Herremanden en Sum Penge paa Haanden, Denne Udgift kaldtes *Stedmaal* eller *Indfæstning* (Fæstepenge). Dens Størrelse beroede foruden paa Ejendommens Beskaffenhed tillige paa Overenskomst mellem Ejer og Fæster. I Følge Arent Berntsen gaves der i Midten af det 17de Aarhundrede fra 10 til 100 Rdl. i Indfæstning af en Gaard, ja endog baade over og under. For disse Penge fik Fæsteren ingen som helst virkelig Værdi, han fik kun *Brugsret* til Gaarden; for de Indtægter, som han senere gjennem eget Arbejde fik ud af denne, maatte han svare andre Afgifter. Det værste var imidlertid, at der af mangen Herremand eller Husbonde baade paa Kronens og de privates Godser blev drevet et afskyeligt Optrækkeri med denne Indfæstning. I Frederik den førstes og Kristian den tredjes Tid maatte Enken efter en afdød Fæster altid betale ny Indfæstning af den samme Gaard, hvis hun vilde blive ved den, uanset hvor kort eller længe det var, siden hendes afdøde Mand havde fæstet og betalt den sædvanlige Indfæstning. Under Frederik den anden blev der foretaget en Forandring heri, idet Enken fik Lov til at beholde Gaarden uden fornyet Indfæstning, saa længe hun „sad Enke“; saa snart hun giftede sig igjen, maatte der svares ny Indfæstning.

Men ikke nok hermed. Naar en Fæstegaard solgtes eller bortskiftedes, og altsaa fik en ny Ejer,

krævede denne ofte ny Indfæstning af den samme Bonde, uanset hvor længe det var siden den første Indfæstning var bleven betalt. Dette kunde gjentage sig, saaledes at en og samme Fæster undertiden maatte betale Indfæstning af sin Gaard 2, 3 eller flere Gange. En Bonde havde saaledes paa Grund af Ejerskifte to Gange betalt Indfæstning af sin Gaard, første Gang 16, anden Gang 5 Rdl. Da Gaarden for tredje Gang i hans Tid fik en ny Ejer, krævede ogsaa denne fornyet Indfæstning, denne Gang 24 Rdl., og da Bonden ikke kunde udrede denne Sum, blev han sat fra Gaarden.

Dette var Optrækkeri af den afskyeligste Art, Og Bonden havde ingen Midler til at værge sig derimod. Vægrede han sig ved at betale, blev han sat ud, og maatte jo saa for at faa en Gaard igjen betale ny Indfæstning andet Sted; og sagde han selv op, fordi han ikke vilde betale, gik det ham ligesaa. Han havde derfor i Virkeligheden intet andet at gjøre end betale, saa længe han kunde, og naar han ikke kunde længer, lade sig sætte paa Døren. Den ovenfor omtalte Lettelse for Enkerne gjaldt desuden kun for Kronens, ikke for Herremændenes Vedkommende. Naar en af Herremændenes Fæstere døde, maatte Enken strax betale ny Indfæstning, hvis hun vilde beholde Gaarden, En af vore nyeste Forfattere bemærker hertil, at da der intet Lovbud var, som forbød et saadant Optrækkeri, saa var det heller ikke ulovligt. Dette er Juristeri. Hvem havde sørget for, at der intet Lovbud var? Det havde Herremændene, som havde Magten, og som havde Fordel af, at der intet var. Men desuden vilde jo efter denne Fortolkning alt være tilladt, naar det ikke ligefrem er forbudt ved borgerlig Lov. Dette vilde føre til højst *umoralske* Konsekvenser, i det det nemlig al Tid vilde gaa ud over de fattige og svage. De rige og mægtige, som lavede Lovene, kunde jo saa blot sørge for enten ingen at lave eller lave dem saaledes, at Profiten al Tid blev paa deres Side. Dersom den ærede Forfatter blot vilde have gjort sig den Ulejlighed at forestille sig, at en anden Person havde ham fuldstændig i sin Magt og uden med anden Ret end den stærkeres kunde udpine ham for sidste Skilling og dog aldeles ikke derved komme i Strid med borgerlige Love, fordi der ingen var, — saa vilde han maaske dog have betænkt sig paa at indrømme, at sligt var „lovligt".

Birkeret.

Som tidligere omtalt havde Herremændene Hals- og Haandsret over deres Bønder og en stor Del havde tillige Birkeret. Hals- og Haandsretten gav Ret til at opkræve Bøder af indtil 40 Msrk, hvilken Sum trods Pengenes vexlende Værdi dog al Tid var lig med flere Hundrede Kroner. Den Bonde, som blev idømt en større Bøde, men ikke strax kunde betale den, fik 6 Ugers Frist til enten at betale eller stille Kavtion. Kunde han inden Udløbet af denne Frist ingen af Delene, da skulde der „fares med ham som med fredløs Mand". Og om fredløs Mand hedder det, at ingen maa huse ham, men „han haver Dagsfrist og Natterum til at rømme". Med andre Ord, hvis han ikke var ude af Landet inden 24 Timer, maatte enhver slaa ham ihjel. Da det i den Tid var umuligt for de fleste at komme bort fra Landet i 24 Timer, var den, som saaledes blev gjort fredløs, i høj Grad udsat for at miste Livet, hvilket naturligvis igjen i høj Grad har ansporet ham til enten at skaffe Kavtionen eller faa Bøden betalt. Som man ser, havde Herremændene ret virksomme Midler til at faa Bøderne inddrevne.

Birkeret bestod deri, at Herremanden paa sit Gods havde sin egen private Domstol med Dommere og Retsskrivere, som han selv havde udnævnt, og af hvilke han kunde faa alle de Sager paadømte, som han fandt Anledning til at anlægge mod sine Bønder. At Birkerettigheden ofte er bleven misbrugt til Gunst for den rige eller mere velstillede, og derved som Middel til Pengeafpresning, kan ses af flere kongelige Forordninger, hvorved der tilstræbes at sætte en Grænse for saadan Misbrug. Hos Kristjern den første hedder det, at der er nogle, „som gjør sig villige Dommere", som dømme efter hans Vilje, hvorfor Kongen formaner alle, som har Birkeret, til „at fare skjelligen og retfærdigen dermed". I Kristian den tredjes Reces af 1536 hedder det, „at der her udi Riget har været stor Misbrugelse med Dom og Ret, saa at baade fat tige og rige for Gaver har maattet kjøbe sig Retten til", hvoraf fremgaar, at det baade paa Kronens og Herremændenes Godser har været temmelig almindelig, at Retten har været til fals for Penge. Skjønt Birketinget ikke var højeste Ret, skjønt Bønderne kunde appellere, var det dog sjælden, de gjorde det. For det første kunde det nemlig henregnes under „Ulydighed", naar Bonden ikke var tilfreds med den Dom, Herremanden eller hans Tjenere havde fældet, og for det andet havde han kun ringe Udsigt til at faa Dommen formildet, da det i saa Fald blev lutter Herremænd, der skulde dømme. De fleste foretrak derfor at tie og betale deres Bøder, saa længe de havde noget at betale med.

Herremændenes Studehandel.

En meget stor Fordel frem for Bønderne havde Herremændene ved Opdrætning og Salg til Udlandet af Stude. Hertil havde de efterhaanden sammen med Kjøbstæderne faaet Eneret. I Kristjern den Andens Tid stod det Enhver frit for at kjøbe og opfodre saa mange Staldøxne, han vilde eller kunde, naar blot han holdt dem paa sin egen Gaard. I Frederik den Førstes Tid blev det forbudt Bønderne at kjøbe og stalde flere Øxne, end de kunde fodre med deres egen Avl, lige som det blev dem forbudt at sælge deres Staldøxne til andre end Herremændene og Kjøbmændene i Stæderne. Under Kristian den Fjerde blev det endvidere forbudt „ufri Mand" at opkjøbe Øxne i Landsbyerne, og endelig blev det udtrykkelig nægtet enhver Bonde at sælge Staldøxne til udenlandske Mænd. Herremændene derimod maatte kjøbe og sælge af hvem og til hvem, de vilde.

Dette var dog ikke det værste. Det værste var, at

Herremændene samtidig tilrev sig Retten eller Magten til at lade deres egne Stude opfede hos deres Bønder. Allerede under Kristian den Tredje fik Herremændene Ret til at sælge saa mange Staldøxne, som de selv kunde fodre eller „som deres Tjenere vare pligtige at fodre for dem.“ Denne Staldfodring af Herremændenes Stude blev efterhaanden en staaende Udgiftspost for Fæsterne. Ved Fortegnelsen over Landgildeydelser findes derfor ofte tilføjet: „og han skal holde et Fodernød for Herskabet.“ Naar man nu erindrer, at der under de store Herregaarde i Reglen hørte flere Hundrede Bøndergaarde, som allesammen var pligtige at fede Stude for deres Husbonde, saa vil man se, at Herremændene omtrent kunde kjøbe, opfede og sælge saa mange Stude, de vilde. Efter Arent Berentsen skal i det 17de Aarhundrede Antallet af de Stude, der aarlig udførtes fra hele Riget, have været flere hundrede Tusinde. En Herremand ved Navn Henrik Krummedige udførte en Gang en enkelt Drift paa mellem 2 og 300 Stykker.

Herremændenes Tiendefrihed.

En anden Afgift, som hvilede paa Bønderne, baade Selvejere og Fæstere, men som Herremændene var fritagne for, var Tienden. Den bestod i hvert tiende Kjærv af alt Korn samt hver tiende Kreatur, og deltes efter Reformationens Indførelse ligelig mellem Kongen, Kirken og Præsten. Herremændenes Tiendefrihed blev godkjendt af Kristian den Tredje, i hvis Haandfæstning det hed: „at al Adelen skal have sine Hovedgaarde, som de selv bebo eller holde deres Fogder og bruge deres Avl udi, kvit og fri for Tiende, paa det de skulle holde deres Bønder til at tiende retfærdigen.“ Samme Konge formanede imidlertid Herremændene til at betænke, at Præsterne var deres rette Sjælesørgere, til hvis Underhold de efter Skriftens Ord var pligtige at bidrage. Men Herremændene gav ingen Tiende. Den Frihed, de havde faaet, var dem for værdifuld til, at de godvillig skulde give Afkald paa den.

Under samme Konge blev Bøndernes Tiendepligt yderligere skærpet, idet det blev paalagt Lensmanden at „sætte den Bonde fra Gaarden, som fordristede sig til ikke at tiende retfærdigen.“ Paa nogle Steder straffedes unøjagtig Tiendeydelse med Tab af Livet eller med Bøder af indtil 60 Rdl.

Blandt andre Forrettigheder og Indtægter, som Herremændene havde, maa endnu nævnes deres fri *Jagt* og *Fiskeri*. De havde Tilladelse til at fiske uden for deres egen Grund og handle med fersk og saltet Fisk, eller som det hed: „besøge Sildefiskendet og der bruge sin Næring.“ Paa Jagten havde Kronen og Herremanden, „som havde Vildtbrad behov“, Eneret. Hverken Borgere, Bønder eller Gejstlige maatte gaa paa Jagt, holde Mynder eller Støvere. For Overtrædelse heraf var der de strængeste Straffe. Dersom nogen kunde gribe en Krybskytte, maatte han først stikke begge hans Øjne ud og dernæst hænge ham i det nærmeste Træ. Kristian den Treje benaadede 1552 to Krybskytter, men lod dog til Advardsel for andre „begge deres Øjne udstinge,“ og baade før og senere blev mangen Krybskytte pint og henrettet.

Kristusbilledet.

Af alle de Billeder, Fattigfolk hænge
Paa Væggene op til Øjnenes Fryd,
Er intet, hvorpaa jeg har tænkt saa længe,
Som et, der hverken er sandt eller Pryd.
Det er det elendigste Billed, der kjendes,
Knap Flammerne værd, hvori det bør brændes.

Hvis Billedet er? ja, jeg blues ved Svaret:
Vor elskede Frelser, og dog er det ham,
Som troes gudommeliggjort og forklaret,
Der hænges paa Væggen som Nürnbergerkram!
Det er det elendigste Billed, der gives,
Knap værd dette Blæk, hvormed det beskrives.

Den tornekronede Gud skal det være.
Men Kronen har bøjet hans Mod, kan man se;
Og Smerten han mægter kun tvungen at bære;
Hans Aasyn i alt er et vamlende „Ve!“
Hans Pande af Tornenes Saar er blodig,
Hans Hoved mod Skulderen hænger sørgmodig.

Om Udstillingsfromhed hans Øjne kun minder;
Mod Himlen de drejes til smægtende Bøn,
I Stedet for modigt at se paa hans Fjender.
Saa sønderknust afbildes Himmelens Søn.
En Karikatur kun af ham, som i Smerten
Har lidt sig til Helt, uden Lige i Verden!

Hvor smertebeherskende stor har han staaet
Med Kronen af Torne, af Svøberne slaaet,
Det kan intet Billed i Verden os sige,
Men Galgedød fik han som ussel Forbryder,
Et: „Tilgiv dem Fader . . .“, fra Korset dog lyder,
Den Sejer over Smerten ej finder sin Lige!

Nej, rolig og taus han omkring sig har skuet,
Og selv budt sig frem, naar til Slag der blev truet,
I fuld Harmoni med, hvad forhen han lærte;
Og Luen har lysende straalt ham i Øjet;
Hans Hoved i Døden er først blevet bøjet,
Da Blodet blev koldt i hans elskende Hjerte!

Ja, modig og stærk har han Lidelsen baaret,
Og taus har han taalt, hvad der var ham beskaaret;
Han vidste sig dømt før for Dommerne ført.

Men Tavsheden blev dog et Skrig om hans Kvaler,
Der langt mere højt om hans Lidelse taler,
End om Klageraab højt fra hans Læber var hørt.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Af alle de Billeder, Kirkerne gjemme,
Paa Altrenes Tavler til Fromhedens Fremme,
Er næppe et lig vor Frelser i Vaanden.
Men dybt i mit Hjertes Lønkrog er blevet
En Plads med hans Billed som oven beskrevet,
Min Kristus, som kronet med Røret i Haanden!

Ham knæler jeg for og forsøger at ligne;
Ham raaber jeg til: o, tæl mig blandt dine,
Naar bort gjennem Dødsporten angst jeg mig skynder!
Han staar der, som før bespottet i Hoben,
Dog Vejen til Ham er mig al Tid aaben,
Skjøndt Spotterne er — mine egne Synder! —

Chr. Bildsø.

Mindesmærket for Grev Reventlow i Frederiksborg, der bliver udført af Billedhugger *Axel Pacht*, vil blive afsløret den 15de Avgust d. A. Der har i Komiteen været nogen Stemning for at vælge den 20de Juni, Dagen for Stavnsbaandets Løsning, men man var hurtigt paa det rene med, at det vilde være uheldigt at holde Fest i Frederiksborg samme Dag, som de store Festligheder skulde være i Kjøbenhavn, og man foretrak derfor den Mindedag i Frigjørelsens Historie, der særlig knytter sig til Frederiksborg; den 15de Avgust 1788 blev nemlig de første 15 Ejendomsskjøder paa frie Gaarde uddelte af Grev *C. E. F. Reventlow* ved en stor Fest paa Frederiksborg Slot.

Da Komiteen for Mindesmærket har erfaret, at der flere Steder i Landet beror Summer til Mindesmærket, og at Indsamlinger paa flere Steder endnu ikke er afsluttet, beder den os henlede Opmærksomheden paa Ønskeligheden i, at disse Beløb snarest indgaa til Kassereren, Kjøbmand *R. Wibolt*, Nakskov, da der endnu mangler nogle faa hundrede Kroner i den nødvendige Sum.

Uldum Højskole.

Pigeskolen begynder den 3dje Maj. Lærerinde i svensk Gymnastik.

Kristian Videbæk.

Præliminærexamen.

Undervisningsanstalten „Kjøbenhavn."

Nye Elever optages d. 4de April og 1ste Maj. Sidste Skoleaar besøgtes Anstalten af 98 Elever. Nye Programmer sendes. Oplysninger gives af undertegnede Bestyrelse.

L. Gottschalk. R. P. Rasmussen.
S. Sørensen.

Særlige Kursus for Damer.

Rødkilde Folkehøjskole

paa Møen.

Pigeskole fra 3dje Maj til 1ste August. Betalingen er for 1 Maaned 35 Kr., for 2 Maaneder 65 Kr. og for alle 3 Maaneder 90 Kr.

Febr. 1888. *J. H. Andersen.*

Boulstrup Højskole

pr. Boulstrup Station.

Pigeskolen begynder med et offentligt Møde d. 3. Maj Kl. 4 Eftm. Foruden i alm. Højskolefag undervises daglig i Haandgjerning og svensk Gymnastik ved en Lærerinde. Skolen ligger 5 Minutters Gang fra Boulstrup Station paa Aarhus—Hou Banen nær ved Havet med bekvem Adgang til Bade. Skjønt Skolen er udelukket fra al Stats- og Amtsunderstøttelse, betales kun 20 Kr. for Kost og Bolig, 8 Kr. for Undervisning maanedlig. Indmeldelser modtages.

Peter Dam.

Kjøbenhavns Højskolesamfund

er flyttet til
Kultorvet Nr. 2, 1. S.

Overretssagfører **Svend Høgsbros** Kontor er flyttet til **Klareboderne Nr. 3, 2. Sal** (Gyldendalske Boghandels Ejendom, Porten nærmest Kjøbmagergade).

Kjøbenhavns Højskole.

Pigeskolen aabnes d. 3dje Maj.

F. Falkenstjerne,
Chr. Winthersvej 25, Kjbhvn. V.

Emdrupborg Højskole.

Pigeskolen begynder den 4de Maj og varer 3 Maaneder. Betalingen er 30 Kr. om Maaneden. Indmeldelser modtages af Forstanderne, Folkethingsmand J. T. A. Tang og Kandidat N. Tang paa Emdrupborg ved Kjøbenhavn.

Emdrupborg

Kvinde-Seminarium.

Til Maj optages nye Elever paa vore Kursus til Lærerinde- og Præliminæreksamen. Den aarlige Betaling for Undervisning, Kost og Bolig er 480 Kr. Indmeldelser modtages af N. Tang paa Emdrupborg ved Kjøbenhavn.

Bandagist Th. Bjering,

Sygeplejeartikler & Forbindstoffer,
1, Frederiksberggade 1,
„Røde Kors" ved Siden af Apotheket.

Elegante Rejsehaandkufferter, særdeles rummelige og solide, anbefales enhver à 5 Kr. pr. Stk., har før kostet 12 Kr. pr. Stk. Forsendes fra J. Knudsen, Bajlum pr. Roslev St.

Spørgsmaal.

En Mand, der har mistet sin Formue i Højskolens Tjeneste, spørger, om der mulig findes en eller flere, der har Vilje og Ævne til at hjælpe ham (ikke ved Gave, men ved Laan mod Pant og Rente) til ved at kjøbe en Ejendom at faa saa gode Vilkaar for en Forretning, han har begyndt, at han derved kan sikre sig og sin Familie Livsophold. Brev mrk. „Den, der hjælper strax, hjælper to Gange", modtager dette Blad.

En Pige af Bondestanden kan faa Plads til 1. Maj hos undertegnede for at lære Mejeri, (Fælledsmejeri med Dampkraft) og om Eftermiddagen deltage i andet i Huset forefaldende Arbejde og om det forlanges deltage i Malkningen. Halvaarlig Løn 50 Kr.

Klarupgaarden pr. Ringsted.
C. Schnack.

ENHVER SIT.

Ugeblad for Politik og Kristendom.

Udgivet af **Henning Jensen** og **Kristensen-Randers.**

Enhver Sit behandler politiske, kirkelige og sociale Spørgsmaal fra et frisindet, kristeligt Standpunkt.

Enhver Sit indeholder stadig Breve fra Rigsdagen og Politiske Breve og jævnlig Nutidsprædikener af *Henning Jensen.*

Bladet bestilles paa alle Postkontorer, Brevsamlingssteder og hos Landpostbudene. Det koster 1 Kr. 25 Øre Kvartalet. Demokratiske Foreninger, der bestiller et større Antal Eksemplarer, faar Rabat.

Bekjendtgjørelser indrykkes for 10 Øre Linjen. Indrykkes en Bekjendtgjørelse 3 Gange, gives Rabat.

Ansvarhavende Redaktør: **Henning Jensen.**
Rasmussen & Olsens Bogtrykkeri, Kjøbenhavn, K.